

Burðarvektir í Føroyum 1969–1981

Sjúrður Fróði Olsen

Inngangur

Í fleiri ár hevur millum starvandi við heilsuvekið verið talað um, at burðarvektir í Føroyum munnu liggja hægri enn aðrastaðni, serstakliga enn í Danmørk. Fá hagtöl hesum viðvíkjandi hava verið almannakunngjörd áður (1, 2, 3). Fegersten Saugstad (4) víðir í eini millumlanda sammeting, at Føroyar hava tað hægstu burðarvektina millum tey lond, hon hevur kannað. Kanning hennara fevnir tó bert um 21 ymisk lond og bert um 780 nýfødingar í Føroyum. Harumframt verða burðarvektir í Føroyum og í øðrum londum sammettar, utan at ansað verður eftir, at tær ikki eru beinleiðis sammetiligar (ymiskar vektbólkingar verða nýttar, og uppi í sumnum eru roknað deyðfødd, uppi í sumnum ikki). Tað var tí hildið forvitnisligt gjøllari at kanna, hvort tað veruliga er so, at vit í Føroyum hava óvanliga høga burðarvekt, og um so er, tá at finna fram til möguligar orsakir.

Í høvuðsheitum verða í hesi grein burðarvektir hjá øllum livandi føddum í Føroyum í tíðarskeiðinum 1969-81 uppgjørdar og sammettar við burðarvektir í londum um allan heim. Í øðrum lagi verða burðarvektir í Føroyum sammettar gjøllari við burðarvektir í Danmørk.

Evnislýsing

Burðarvektin hevur tydning fyri at ætla um framtíðarútlitini hjá nýføðinginum. Fer burðarvektin t.d. niður um 2500 g, veksur deyðatalið kring føðing (perinatal mortality) í stórum; somuleiðis veksur tað, um burðarvektin fer upp um 4500 g, men í nógvi minni mun (sí t.d. 5). Um ymisk lond verða sammett, tykist at galda alment, at lægri burðarvektin er í einum landi, hægri er deyðatal pinkubarna (infant mortality) (4). Tað er tí tydningarmikið at vinna sær sum mestan kunnleika til tey viðurskifti, sum eru avgerandi fyri burðarvektina við tí í hyggju at nýta hesa vitan til fólkaheilsugagn.

Ein ávis spaðing er knýtt at burðarvektini hjá fólk eins og at øðrum lívfrøðiligum støddum. Kanningar gjørdar millum annað í Noregi (6) hava víst á, at umleið 1/4 av hesi spaðing stendst av ymiskleika í umhvørvi, meðan 3/4 av henni standast av ymiskleika í ættarbregði hjá fostri og móður.

Í ein ávisan mun hevur verið gjørligt at greina nøkur viðurskifti hjá fostri og móður, sum hagfrøðiliga hava tilknýti til burðarvektina (sí t.d. 7), og í sumnum fórum hevur vissa kunnað fingist fyri, at hesi viðurskifti

beinleiðis hava verið orsakir til høga ella lága burðarvekt (t.d. royking). Summi av hesum viðurskiftum skulu nevnast her.

Viðurskifti hjá móðurini: Burðarvektin tykist vaksu við móðurinnar föðingatali (t.e. talið á barnferðum (parity)), aldri, hædd, vekt undan gitnaði og vekteykan eftir gitnað. Eisini er burðarvektin hægri hjá børnum føddum í hjúnalagi og hjá børnum úr hægri samfelagsstættum, enn hon er hjá øðrum. Royking, ov høgt blóðtrýst og tvørrandi fœði virka til at minka um burðarvektina. Tá ið móðirin hevur sukursjúku, er burðarvektin ofta høg.

Viðurskifti hjá fostrinum: Dreingir hava hægri burðarvekt enn gentur, og tvíburar hava lægri burðarvekt enn onnur. Tá ið fostríð er vanskapað, og tá ið tað hevur virus- ella bakteriusmittu, er burðarvektin ofta lág.

Onnur viðurskifti: Um móðurkókan er ov lítil, um hon liggar fyri, ella um hon er losnað fyri tíðina, verður burðarvektin ofta lág. Eins og ymisk fólkaslög kunnu vera ójövn til støddar sum vaksin, kunnu tey hava ymiskar burðarvektir, eitt nú hava europear hægri burðarvekt enn ásiatar.

Bakketeig og aðrir (8) hava víst á, at kvinnur, sum eiga fleiri børn, í stóran mun hava lyndi til at endurtaka burðarvektina hjá tí fyrsta barninum. Hetta lyndið tykist vera sterkt, enn væntandi er út frá teimum oman-fyri frásøgdu viðurskiftum av týdningi fyri burðarvektina. Hesir granskarað meta, at enn eru týðandi óavdúkað virkislög — um-hvørvislig ella arvilig — sum í hvørjum ein-stökum føri eru við til at gera av, um burðarvektin verður høg ella lág.

Tilfarið

Føroyska tilfarið stavar frá föðingarfáboð-

anum hjá ljósmyðrum, sum hava verið upp-gjørðar í ein ávísan mun av Sundhedsstyrelsen í Keypmannahavn og síðan burturgoymdar. Bert ein minni partur av føroyska tilfarinum hevur verið almannakunngjørdur áður (2, 3).

Meginparturin av danska tilfarinum stavar frá almannakunngjørdum yvirlitum frá Sundhedsstyrelsen (9, 10), men sumt beinleiðis haðan.

Tilfarið um hini londini stavar frá ymiskum keldum (2, 11, 12, 13, 14).

Kanningin fevnir bert um livandi fødd. Fyrimunurin við hesum er, at ósambæri landa millum í seting av marki millum deyðføðing og at hitta reis (í Danmørk og í Føroyum er markið 28 vikur eftir fyrsta dag í seinastu mánasjúku, í Noregi 16 vikur) ikki kemur at ávirka sammettingina.

Kanningarhættir

Burðarvektir verða vanliga bólkaðar svarandi til:

annað hvørt B-999: -999,1000-1499, ..., 4500-4999, 5000- gramm (g)
ella B-1000: -1000, 1001-1500, ..., 4501-5000, 5001- g.

Miðalvektin \bar{x} og spjaðingin S D fyrir N burðarvektir eru útrocnaðar eftir:

$$\bar{x} = \frac{\sum (n_i m_i)}{N} \text{ og } SD = \sqrt{\frac{\sum (n_i m_i^2) - \bar{x}^2 N}{N - 1}}$$

har n_i er tal á nýføðingum, og m_i er miðja í vektbólki i. m_i kann hava virðini 750, 1250, ..., 4750 og 5250 g, sama um burðarvektirnar eru uppgrjørðar eftir B-999 ella B-1000.

Í Danmørk og Føroyum verða burðarvektirnar í föðingarfáboðanum avrundaðar

til næsta margfald av 50 g (1420 til 1400, 4840 til 4850 o.s.fr.). Ein avleiðing av hesum er, at um burðarvektir verða uppgjørðar eftir B-999, so verður útrocnaða miðaltalið 50 g hægri enn tað, sum kann verða útrocnað, um somu burðarvektir verða uppgjørðar eftir B-1000; tær útrocnaðu spjaðingarnar verða tær somu í báðum fórum. Miðaltalið kann sostatt rættast við at draga 25 g frá, tá ið vektirnar eru uppgjørðar eftir B-999, og við at leggja 25 g afturat, tá ið tær eru uppgjørðar eftir B-1000; henda rætting verður gjørd í summum fórum. Annars verða burðarvektirnar í hesi grein bert sammettar, tá ið tær eru uppgjørðar eftir somu bólking. Ein tilík rætting av miðaltalinum er ikki gjørlig fyri onnur lond, tí tað er óvist (ikki kannað), hvussu tey runda burðarvektirnar av har.

Burðarvektirnar verða viðgjørðar hagfrøðiliga, sum voru tær normalbýttar. At hetta er rímiligt, vísis mynd 1. Har verða upprúgvaðir tíðleikar fyri burðarvektir í Føroyum og í Danmørk avmyndaðir á einum sannlíkindapappíri, sum er soleiðis háttað, at ein og hver bein linja har umboðar eitt normalbýti. Sum tað sæst, liggja tey mittastu 85-90% í báðum londum eftir eini beinari linju og kannu sostatt sigast at vera normalbýtt. Sum signifikanshædd varð vald $p=0,05$.

Úrslit

Talva I vísis, at árliga miðalburðarvektin í Føroyum í tíðarskeiðinum 1969-81 hevur ligið úr 3585 g upp í 3643 g (miðaltolini eru rættáð, sí Kanningarhættir). Hagfrøðiliga kannu hesi frávik vílast at vera tilvildarlig (variansgreining, $p > 0,1$), og burðarvektin kann tí sigast at hava ligið javnt hetta skeiðið.

Vit kunnu sostatt loyva okkum at rokna út eitt felags miðaltal og eina felags spjaðing fyri alt skeiðið, sum fevna um 10132 livandi född: 3610 og 603 g (miðaltalið rættað).

Talva II vísis burðarvektir í teimum londum, sum millum tey 33 kannaðu hava hægstu miðalvektirnar. Orsókin til, at talvan er í tveimum, er, at tað fyri summi lond bert var gjørligt at fáa töl til vegar uppgjørd eftir aðrari bólkingini, og fyri summi bert eftir hini. Føroyar hava ta hægstu miðalburðarvektina, hæreftir kemur Ísland og so Noreg. Munurin millum Føroyar og Ísland er umleið 50 g og signifikantur (Student-t test, $p < 0,001$).

Talva III vísis burðarvektabýtið í Føroyum og er eisini í tveimum, tí at fyrra skeiðið er uppgjørt eftir B-999 og seinna eftir B-1000. Til sammetingar er lutfalsliga burðarvektabýtið bæði í Føroyum og í Danmørk víst. Ein x^2 -test vísis, at burðarvektabýtini í Føroyum og Danmørk eru ymisk ($p < 0,001$).

Á mynd 1 eru upprúgvaðir tíðleikar fyri burðarvektir í Føroyum og Danmørk avmyndaðir á sannlíkindapappíri. Óll prosentmørk fyri Føroyar síggjast í minsta lagi at vera 225 g hægri enn tey donsku. Myndin vísis eisini, at tað eru fleiri tung börn upp á seg í Føroyum, við tað at munurin millum prosentmörkini veksur í stórum oman fyri 75-prosentmörkini. Tíðleikin fyri börn lættari enn 2001 g er hetta tíðarskeiðið 1,9 ferð storrí í Danmørk enn í Føroyum (18,4 og 9,8 %), og fyri börn undir 2501 g er hann 1,7 ferð storrí í Danmørk (59,3 og 34,5 %). Tíðleikin fyri börn tyngri enn 4500 g er 3 ferðir storrí í Føroyum enn í Danmørk (48,4 og 16,5 %), og fyri börn yvir 5000 g er hann 6,6 ferðir storrí í Føroyum (10,4 og 1,57 %).

Talva IV a lýsir sambandið millum burðarvekt og móðuraldur í Føroyum og Danmørk. Bæði stöðini er burðarvektin hagfrøðiliga

knýtt at móðuraldrinum (variansgreining, $p < 0,001$), og burðarvektin sæst at vaksa við móðuraldrinum. Aldursbýtini í Føroyum og í Danmørk eru ymisk (x^2 -test, $p < 0,001$). Við at nýta tað danska móðuraldrabýtið til at rokna eina nýggja burðarvekt út fyri Føroyar fæst ein sonevnd aldursstandardiserað miðalburðarvekt:

$$0,064 \times 3454 + 0,339 \times 3538 + 0,366 \times 3645 + 0,182 \times 3680 + 0,049 \times 3644 = 3602 \text{ g.}$$

Standardiseringin hevur við sær, at munurin millum miðalburðarvektirnar í Føroyum og Danmørk økist úr 234 g upp í 246 g, t.e. við 5 %. Munurin á føroysku og donsku miðalburðarvektini liggar úr 214 g upp í 264 g í teim ymisku aldursbólkunum. Hesi frávik kunnu vísast at vera tilvildarlig (variansgreining, $p > 0,1$).

Talva IV b lýsir sambandið millum burðarvekt og hjúnalagsstøðuna hjá móðurini. Burðarvektin er hægri hjá børnum føddum í hjúnalagi enn uttanfyri í báðum londunum (Student-t test, $p < 0,001$). Møðurnar eru ymiskt býttar viðvíkjandi hjúnalagsstøðu í hesum londunum (x^2 -test, $p < 0,001$). Tá ið tey føroysku virðini verða standardiserað viðvíkjandi hjúnalagsstøðu á sama hátt sum viðvíkjandi móðuraldri framanfyri, fæst eitt nýtt føroyskt miðalvirði, 3658 g, og munurin á føroysku og donsku miðalburðarvektini økist úr 226 g upp í 247 g, t.e. við 9 %. Munurin á miðalburðarvektunum í Føroyum og Danmørk er størri fyri børn fødd í hjúnalagi enn uttan fyri hjúnalag (Student-t test, $p < 0,005$).

Talva IV c lýsir sambandið millum burðarvekt og hvussu ofta, móðirin hevur verið við barn. Hagfrøðiliga er burðarvektin knýtt at hesum tali (variansgreining, $p < 0,001$), og vektin veksur við talinum í Føroyum, men ikki í Danmørk. Býtið møðra millum eftir

hvussu ofta, tær hava verið við barn, er ikki tað sama í Føroyum og Danmørk (χ^2 -test, $p < 0,001$). Standardisering av føroysku virðunum hesum viðvíkjandi á tann framanundan lýsta háttin hevur við sær eina lægri miðalburðarvekt fyri Føroyar, 3615 g, soleiðis at munurin á miðalburðarvektunum minkar úr 235 g niður í 215 g, t.e. við 9 %. Munurin á føroysku og donsku miðalburðarvektini fyri møður, ið hvørki hava átt ella hitt reis áður, er 182 g, t.e. 23 % minni enn tann fyri allar møður (235 g).

Í talvu V eru burðarvektir í Føroyum bólkaðar eftir yrki foreldranna. Hagfrøðiliga er burðarvektin knýtt at yrkinum (variansgreining, $p < 0,001$). Bólkur 2 og 9 hava ávikavist ta hægstu, 3746 g, og ta lægstu, 3511 g, miðalburðarvektina, munurin teirra millum er 235 g.

Úrskurður

Millum 33 kannað lond hava Føroyar ta hægstu miðalburðarvektina, og hon hevur ligið jøvn frá 1969 til 1981. Við tí í hyggju at finna fram til möguligar orsakir til hesa høgu burðarvektina verða Føroyar og Danmørk sammettar gjøllari. Hesi lond hóska sera væl til at verða sammett av fleiri orsökum: 1. Ljósmyður og læknar í Føroyum hava næstan öll útbúgvið seg í Danmørk, og heilsuverkið gongur eftir danskari skipan; skrásetingarlag og framferðarhættir eru tí í Føroyum sum í Danmørk. 2. Í báðum londunum hava starvandi innan heilsuverkið skyldu at boða frá öllum barnsburðum. 3. Hesar fráboðanir verða viðgjørðar á sama stovni, nevniliða í Sundhedsstyrelsen í Keypmannahavn.

Munurin á miðalburðarvektunum í Føroyum og í Danmørk er umleið 230 g. Hann ger seg galldandi fyri allar vektbólkjar, við tað at øll prosentmørk í minsta lagi eru 225 g hægri í Føroyum enn í Danmørk. Í Føroyum vórðu í tiðarskeiðinum 1977-81 19 % av øllum føðingum sett í gongd við heilivági, men bert 10 % í Danmørk í 1979 (15, 16, 17). Við tað at munurin ger seg galldandi fyri allar vektbólkjar, og at talið á ígongdsettum føðingum upp á seg er tvífalt talið í Danmørk, tykist greitt, at munurin á miðalburðarvektunum neyvan stendst av, at ígongdsetting verður meiri nýtt í Danmørk enn í Føroyum.

Aldur móðurinnar, hjúnalagsstöða og føðingatal hava øll ávirkan á burðarvektina (sí Evnislýsing). Tað var ikki möguligt at fáa til vegar hagtöl fyri føðingatal, men bert fyri hvussu ofta móðirin áður hevur verið við barn (t.e. átt, hitt reis og/ella fincið fosturtøku).

Standardisering av føroysku miðalburðarvektini, so hon svarar til tað donsku viðvíkjandi aldurs- og hjúnastøðubýti mœdranna, hevur við sær, at munurin á miðalburðarvektunum økist við ávikavist 5 og 9 %, meðan standardisering viðvíkjandi hvussu ofta, móðirin áður hevur verið við barn, hevur við sær, at munurin minkar við 9 %. Munurin á miðalburðarvektunum fyri mœður, sum ongantið hava verið við barn áður, og sum sostatt allar hava júst tað sama føðingatalið (»matching«), er 23 % minni, enn hann er fyri allar mœður.

Upp á seg er talið á sukursjúkum (insulin-krevjandi) í Danmørk tvífalt tað í Føroyum (18). Frávik sæst ikki landanna millum í tvíburðatíðleikanum og gentu/dreingjalutfallinum. Nevndu viðurskifti, sum annars hava týdning fyri burðarvektina í tí einstaka förinum, sí Evnislýsing, hava sostatt onga

heildarávirkan á tann stóra munin millum miðalburðarvektirnar í Føroyum og í Danmørk.

Av viðurskiftum í umhvørvinum hjá barnakonum hevur royking sterkasta árinið á burðarvektina á okkara leiðun (í tilafurtskomnum londum hava tvørrandi fəði og sjúkur storrri árin). Kanningar gjørdar í Onglandi vísa (7), at um barnakonur roykja fleiri enn 15 sigarettir um samdøgrið, verður miðalburðarvektin hjá børnum teirra 158 g lægri enn hjá teimum, sum als ikki roykja. Av tí at munurin á miðalburðarvektunum er so mikið stórur, umleið 230 g, tykist tað ikki trúligt, at hann eina kann standast av, at barnakonur í Føroyum roykja minni enn tær donsku, hóast hetta kortini kann hugsast at gera seg galldandi í ein ávisan avmarkaðan mun. Umhvørvið hjá barnakonum í Føroyum man í mangar aðrar mátar vera øðrvísi enn í Danmørk. Munurin á miðalburðarvektunum í báðum londunum var storrri fyri börn fødd í hjúnalagi enn uttanfyri. Um so er, at viðurskifti í umhvørvinum eru atvoldin til burðarvektamunin landanna millum, kann ein sostatt hugsa sær, at hesi viðurskifti gera meira um seg hjá mœðrum í hjúnalagi enn uttanfyri (set fyri, at roykingin eina var atvoldin, so átti munurin Føroya og Danmarkar millum viðvíkjandi roykivanum at verið storrri fyri mœður í hjúnalagi enn uttanfyri). Burðarvektarmunurin landanna millum sýnist harafturímoti ikki at vera knýttur at móðuraldrinum.

Mannfrøðiligar kanningar hava víst, at íslendingar og føroyingar líkjast nógvi (19, 20). Tann sera höga burðarvektin, sum kemur fyri í hesum londum aftur ímóti aðrastaðni, kann sostatt möguliga standast av, at hesi bæði fólkaslögini hava felags ættarbregði. Tað er gó eins væl hugsandi, at íslendingar og føroyingar hava okkurt í felag í umhvørv-

inum, sum er atvoldin til ta høgu burðarvektina.

Tað er torfört at gera eina yrkisbólking, sum hóskar til bæði feroysk og donsk samfelagsviðurskifti. Tann bólkingin, sum Sundhedsstyrelsen hevur nýtt fyri Føroyar, tykist í mangar mátar ikki so heppin — eitt nú verður bólkur 6 bert umboðaður av 5 burðum hetta 6ára skeiðið. Umframt hetta er tað soleiðis, at Sundhedsstyrelsen fyri nevnda skeiðið hevur nýtt eina aðra og meira nýmótans bólking fyri Danmørk (socialklasse I-V), soleiðis at feroysku og donsku tölini als ikki eru sammetilig. Meginparturin av teim 9 yrkisbólkunum hava miðalburðarvektir, sum liggja tætt hvør at aðrari, men tveir skilja seg rættiliga burturúr, bólkur 2 og 9, og munurin á teimum báðum — altso ein innan Føroya munur — er 235 g (eins stórur og tann ímillum Føroya og Danmarkar!). So hesi töl siga okkum kortini so mikið, at eins og í øðrum samfelögum, sí Evnislýsing, tykjast tey minni mentu í Føroyum hava lægri miðalburðarvekt enn tey meiri mentu (nærri um hesar báðar bólkarnar, sí talvu V).

Umframt at hava akademiskan áhuga kunnu summi av úrslitunum í hesi grein kanská nýtast av teimum, sum virka á fødingardeildum o.t. Donsk burðarhagtøl tykjast eitt nú ikki so nýtilig sum heimildargrundarlag fyri at gera metingar av feroyskum burðum; kanská eru íslendsk og norsk burðarhagtøl nýtiligari. Tað, at tiðleikin fyri børn við burðarvektum yvir 5000 g er 6,6 ferðir størri í Føroyum enn í Danmørk, kundi bent á, at ein partur av teimum feroysku barnakonunum átti at verið settur í gongd fyrr (prosentparturin av fødingum settum í gongd við heilivági er høgur í Føroyum; verður viðhvort kortini drálað ov leingi við ígongdsettingini?).

Fleiri kannningar eru neyðugar fyri at finna

Ár	Tal	Burðarvekt Miðaltal ± Spjaðing
1969	844	3586 ± 640
1970	813	3601 ± 609
1971	779	3586 ± 643
1972	798	3638 ± 610
1973	807	3585 ± 608
1974	794	3625 ± 548
1975	777	3620 ± 612
1976	754	3613 ± 594
1977	757	3609 ± 593
1978	736	3594 ± 614
1979	786	3643 ± 590
1980	734	3615 ± 585
1981	753	3615 ± 586

Talva I. Miðalburðarvektir og spjaðingar í Føroyum fyri hvort einstakt ár frá 1969 til 1981. Miðaltolini eru rættað soleiðis sum frágreitt í Kanningarháttum.

orsakir til ta høgu burðarvektina í Føroyum. Somuleiðis hevdi verið áhugavert at kannað, hvørjar avleiðingar standast av høgu burðarvektini. Bæði talið á deyðføddum og deyðatal pinkubarna er hægri í Føroyum enn í Danmørk (22). Út frá tí, sum verður nevnt í Evnislýsingini viðvíkjandi sambandi millum burðarvekt og deyðatal pinkubarna, kundi ein kanska væntað, at tað var uppaftur hægri í Føroyum, um feroyska burðarvektin lá ájavnt við ta donsku.

Úrtak

Millum 33 kannað lond um allan heim hava Føroyar hæstu miðalburðarvekt, 3610 g (fevnir um 10132 livandi fødd í tíðarskeiðinum 1969-1981), næst eftir Føroyum kemur Ísland, og so Noreg. Sagt verður í stuttum alment frá læknaliga týdninginum av burðarvektini og frá viðurskiftum, sum hava ávirkan á burðarvektina. Við tí hyggju at finna fram til möguligar orsakir til høgu burðarvektina, verða Føroyar og Danmørk sammettar. Tað liggur í mangar mátar væl fyri at sammesta burðarvektir í hesum londum. Burðarvektir lægri enn 2501 g koma 1,7 ferð oftari fyri í Danmørk enn í Føroyum, men burðarvektir hægri enn 4500 g koma 3,0 ferðir oftari fyri í Føroyum. Feroyska miðalburðarvektin er umleið 230 g

hægri enn tann danska, og hesin munur ger seg galldandi fyrir allar vektbólkur. Standardisering av fóroyisku miðalburðarvektini, so hon svarar til ta donsku við-víkjandi mðöranna aldrí og hjúnalagssæðu og viðvíkjandi hvussu ofta, mðóurnar hava verið við barn áður, tykist ikki at ávirka munin á miðalburðarvektum fóroyinga og dana stórvegis. Munurin tykist heldur ikki at standast av, at ígongseting av fóðingum verður nýtt í

størri mun í Danmørk enn í Føroyum. Frávik sæst ikki landanna millum í tvíburatíðleikanum og gentu/dreingjalutfallinum, og insulinkrevjandi sukursjúk fólk koma helvina so ofta fyrir í Føroyum sum í Danmørk. Eingin eyðsýnd orsök til ta høgu burðarvektina er funnin í kanningartilfarinum, og bæði umhvørvislig og arvilig viðurskifti kunnu hugsast at gera seg galldandi.

Bólkingarháttur	Land	Tíðarskeið	Livandi fødd	Burðarvekt Miðaltal ± spjaðing	Kelda
B-999	Føroyar	1969—1976	6366	3631 ± 609	-
	Ísland	1980—1981	9074	3580 ± 570	*
	Noreg	1979	51338	3525 ± 574	11
	Svøríki	1979	95466	3502 ± 577	11
	Danmørk	1980	57018	3411 ± 585	§
B-1000	Føroyar	1977—1981	3766	3591 ± 593	-
	Ísland	1972—1974	13615	3553 ± 593	12
	New Zealand	1974—1980	278746	3393 ± 576	2
	Danmørk	1972—1980	595668	3358 ± 580	2
	San Marino	1972—1978	1740	3358 ± 564	2
	Great Britain	1970	16815	3341 ± 628**	13

* Tilfar fingið til vegar frá landslæknanum í Íslandi.

§ Tilfar fingið til vegar frá Medicinsk-Statistisk Afdeling, Sundhedsstyrelsen.

** Hesi virði eru útrocnað eitt sindur ørvísi enn hini, av tí at burðarvektir hægri enn 4000 g ikki voru býttar sundur í bólkararnar 4001—4500, 4501—5000 og 5001—g, eins og uppgjerðirnar fyrir hini londini. »Bólkamiðjan« fyrir henda vektbólk varð sett til 4750 g. Fleirburðar voru ikki uppróknaðir.

Talva II. Tey lond í heiminum — millum tey 33 kannaðu — sum høvdu tær hægstu miðalburðarvektirnar.

Føroyar 1969—76				Danmørk 1970				Føroyar 1977—81				Danmørk 1977—80			
(B-999)	Tal	% _{oo}	% _{oo}	(B-1000)	Tal	% _{oo}	% _{oo}	(B-1000)	Tal	% _{oo}	% _{oo}	Tilsamans	Tilsamans	Tal	% _{oo}
— 999	15	2.36	1.92	— 1000	2	0.531	1.81	1000—1499	24	3.77	5.52	1001—1500	12	3.19	4.95
1500—1999	48	7.54	12.4	1501—2000	23	6.11	11.6	2001—2499	131	20.6	35.5	2001—2500	93	24.7	40.9
2500—2999	500	78.5	149	2501—3000	358	95.1	168	3000—3499	1736	273	359	3001—3500	1096	291	366
3500—3999	2310	363	311	3501—4000	1348	358	296	4000—4499	1238	194	107	4001—4500	653	173	94.2
4500—4999	309	48.5	18.5	4501—5000	142	37.7	14.9	5000—	55	8.64	1.79	5001—	39	10.4	1.57
Ólyst	13	—	—	Ólyst	19	—	—	Tilsamans	6379	1000	1000 (70791)	Tilsamans	3785	1000	1000 (239713)

Talva III. Býtið av burðarvektum í Føroyum millum ymiskar vektbólkur. Töl fyri Danmørk eru víst til sammettingar.

a.	Føroyar 1977—80, B-1000			Danmørk 1977, B-1000			
	A	B	C	A	B	C	D
Móðuraldur (ár)							
—19	3454 ± 561	415	138	3240 ± 577	3960	64	214 ± 29,0
20—24	3538 ± 567	930	309	3305 ± 559	20970	339	233 ± 19,0
25—29	3645 ± 570	899	298	3386 ± 572	22634	366	259 ± 19,4
30—34	3680 ± 629	478	159	3416 ± 589	11257	182	264 ± 29,3
35—	3644 ± 695	291	97	3425 ± 623	3011	49	219 ± 42,3
Allar	3590 ± 593	3013	1001	3357 ± 576	61832	1000	234 ± 11,1

b.	Føroyar 1971—76, B-999			Danmørk 1972, B-999			
	A	B	C	A	B	C	D
Hjúnalagsstøða							
Ógiftar, einkjur og fráskildar	3483 ± 614	1168	249	3293 ± 601	10877	144	190 ± 18,8
Giftar og sundur-lisnar	3688 ± 595	3541	752	3432 ± 577	64619	856	256 ± 10,3
Allar	3637 ± 606	4709	1001	3411 ± 583	75496	1000	226 ± 9,0

c.	Føroyar 1970—76, B-999			Danmørk 1970, B-999			
	A	B	C	A	B	C	D
Hvussu ofta móðirin hevur verið við barn áður							
0	3509 ± 589	1713	310	3327 ± 566	26144	369	182 ± 14,6
1	3634 ± 591	1486	269	3437 ± 592	24100	340	197 ± 15,8
2	3715 ± 585	1114	202	3452 ± 595	12114	171	263 ± 16,6
3	3724 ± 574	635	115	3440 ± 627	4920	70	284 ± 24,5
4	3867 ± 644	278	50	3408 ± 658	2019	29	459 ± 41,3
5 ella fleiri	3755 ± 651	292	53	3394 ± 714	1494	22	361 ± 42,3
Allar	3635 ± 609	5518	999	3399 ± 588	70791	999	235 ± 8,5

A: Burðarvekt: $\bar{x} \pm SD$

B: Talið á burðum: n

C: $\bar{x} \%$ D: Munur millum føroyskar og danskar miðalburðarvektir \pm Standard Error hjá muninum:

Talva IV. Burðarvektir í Føroyum og í Danmørk eftir aldri móðurinnar, hjúnalagsstøðu og eftir, hvussu ofta móðirin áður hevur verið við barn.

Yrki	A	B	C	D
1	3669 ± 569	553	117	32 ± 25.8
2	3746 ± 529	115	24	109 ± 50.1
3	3615 ± 347	37	7	-22 ± 57.7
4	3637 ± 607	1653	351	0 ± 17.7
5	3661 ± 593	766	163	24 ± 23.1
6	3550 ± 837	5	1	-87 ± 374
7	3639 ± 646	983	209	2 ± 22.4
8	3622 ± 585	47	10	-15 ± 85.8
9	3511 ± 575	550	117	-126 ± 26.1
Allar	3637 ± 606	4709	999	—

A: Burðarvekt: $\bar{x} \pm SD$

B: Talið á burðum: n

C: $\hat{I} \%_{00}$

D: Munurin millum miðalburðarvektina hjá einum ávísum yrkisbólki (\bar{x}_i) og hjá öllum (\bar{x}_A) ± Standard Error hjá hesum muni:

Talva V. Burðarvektir í Føroyum í tiðarskeiðnum 1971—1976 eftir yrki faðirsins ella, um børnini eru fødd uttan fyri hjúnalag, eftir yrki móðurinnar.

$$\bar{x}_i - \bar{x}_A \pm \sqrt{\frac{SD_i^2}{n} + \frac{SD_A^2}{n}}$$

Yrkislýsing (umsett eftir fórimuni úr donskum):

1. Stjórjarðaánarar, ódalsbøndur og kongsbøndur. Traðarmenn, uppsitarar og sjálvtöðugir innan landbúnað og fiskiskap.
2. Sjálvtöðugir og virkisleiðarar innan idnað, handverk, handil, flutning og tænastuvirkir. Stjórar innan allar vinnugreinir uttan fyri tað almenna.
3. Sjálvtöðugir og leiðarar í øðrum frælsum vinnum.
4. Starvsmenn og tænastumenn. Stjórar innan tað almenna.
5. Faklærdir arbeiðarar.
6. Húskallar og medhjálparar innan landbúnað.
7. Óyrkislærdir og upplærdir arbeiðsmenn. Arbeiðskonur.
8. Lesandi. Lærlingar og næmingar (14 ára og yvir).
9. Rentunjótarar, pensionistar o. t. Ólyst og onnur, herundir fólk uttan fyri vinnu, upphildnir sjúklingar o.t. Børn undir 14 ára og børn 14 ára og yvir uttan sjálvtöðuga vinnu.

Høgna Debes Joensen landslækna verður takkað fyri holla hjálp at fáa føroyska tilfarið til vegar frá Sundhedsstyrelsen og fyri nögv góð ráð í sambandi við týðingina av úrslitunum so hvært, sum tey komu fram. Ein stórus partur av úrslitunum í hesi grein eru almannakunngjørd í eini enskari grein (21) eftir høvundin og Høgna Debes Joensen.

Summary:

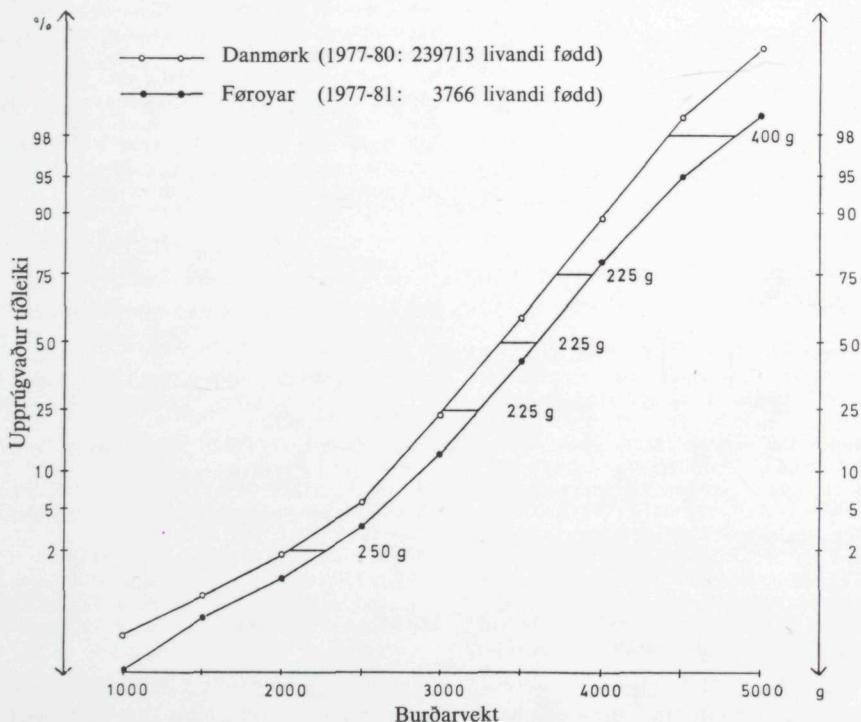
Birthweights in the Faroes 1969-81.

The average birth weight of 10132 live-born infants delivered in the Faroes during the period 1969-1981 was 3610 g, which is the highest average weight reported by 33 countries. For several reasons birth weights in the Faroes and in Denmark are highly comparable. The frequency of birth weights lower than 2501 g is 1.7 times greater in Denmark than in the Faroes, whereas the frequency of weights higher than 4500 g is 3.0 times greater in the Faroes. The Faroese average birth weight is 230 g higher than the Danish average, reflecting a displacement of at least 225 g in all weight groups. Standardizations with respect to maternal age, marital status and the number of previous pregnancies does not change the difference between the two populations' averages significantly. A less active elective delivery in the Faroes was not explanatory. There was not any difference in the sex ratio of newborn infants or in the frequency of twins in the two countries, and the prevalence of insulin-dependent diabetes mellitus in the Faroes is half that in Denmark. Other reasons must be responsible and both environmental and genetic factors may be involved.

Bókmentir

1. United Nations Association (1976): United Nations Demographic Yearbook 1975. New York: UN: 753.
2. United Nations Association (1983): United Nations Demographic Yearbook 1981. New York: UN: 811-815.
3. Joensen, H D (1983): Årsberetning 1982. Landslægen på Færøerne. Tórshavn.
4. Saugstad L F (1981): Weight of all births and infant mortality. J Epidemiology Community Health. 1981, 34, 185-191.
5. Falkner F (edit.) (1977): Fundamentals of mortality risks during the perinatal period and infancy. Monographs in Paediatrics. 1977, vol. 9.
6. Magnus P (1984): Causes of variation in birth weight: A study of offspring of twins. Clinical Genetics. 1984, 25, 15-24.
7. Dougherty C R S, Jones A D (1982): The determinants of birth weight. Am J Obstet Gynecol. 1982, 144, 190-200.
8. Bakketeg L S, Hoffman H J, Harley E E (1979): The tendency to repeat gestational age and birth

- weight in successive births. Am J Obstet Gynecol. 1979, 135, 1086-1103.
9. Sundhedsstyrelsen (1973): Medicinsk Fødselsstatistik 1970. Medicinalstatistiske Meddelelser 1973: 1.
 10. Sundhedsstyrelsen (1979): Medicinsk Fødselsstatistik 1977. Medicinalstatistiske Meddelelser 1979: 1.
 11. NOMESENKO (1982): Births of the Nordic Countries. Registration of the Outcome of pregnancy 1979. Reykjavík.
 12. Snædal G, Biering G, Sigvaldason H (1975): Obstetrics and perinatal medicine in Iceland 1972-74. Acta Obstet Gynecol Scand, Supplement 45.
 13. Chamberlain R, Chamberlain G, Howlett B, Claireaux A (1975): British Births 1970, vol. 1. London: Heineman Medical. 1975.
 14. Jørgensen P, Møller J, Zachau-Christiansen B (1982): Live born in Greenland, birth weight, neonatal and infant mortality during 1975 to 1979. Nordic Council for Arctic Medical Research. 1981, 33, 166-168.
 15. Joensen H D (1981): Årsberetning 1980. Landslægen på Færøerne. Tórshavn.
 16. Joensen H D (1982): Årsberetning 1981. Landslægen på Færøerne. Tórshavn.
 17. Sundhedsstyrelsen (1982): Medicinsk Fødselsstatistik 1979. Vitalstatistik 1: 1: 1982.
 18. Simonsen H J, Madsen H, Róin J, Green A, Hauge M, Holm N (1982): Diabetes Mellitus in the Faroese population. An epidemiological study. Nordic Council for Arctic Medical Research. 1981, 33, 310-312.
 19. Olsen Á (1951): Blóðflokkar í Føroyum. Varðin. 1951, 29, 190-197.
 20. Harvey R G, Tills D, Warlow A, Suter D (1980): Anthropological studies in the Faroe Islands. Nordic Council for Arctic Medical Research. 1980, 26, 7-11.
 21. Olsen S F, Joensen H D (1985): High live-born birth weights in the Faroes — a comparison between birth weights in the Faroes and in Denmark. J Epidemiology Community Health. 1985, 39, 27-32.
 22. Joensen, H D (1984): Årsberetning 1983. Landslægen på Færøerne. Tórshavn.

Mynd 1.

Upplúgvadur tíðleikar á burðarvektum í Føroyum og í Danmørk avmyndaðir á sannlíkindapappíri, sí Kanningarhættir. Munirnir á 2-, 25-, 50-, 75- og 98-prosentmörkunum eru vístir.